

Elérkezett az ideje, hogy a délvidéki magyarirtás ügyét tisztázzuk és lezárjuk

Matuska Márton, a délvidéki magyarellenes vérengzések kutatója levelet küldött Potápi Árpád Jánosnak, az Országgyűlés Nemzeti Összetartozás Bizottsága elnökének. Levelét az alábbiakban ismertetjük.

Tisztelt Elnök Úr!

Nem csekély elégtétellel értesültem arról, hogy az Ön által elnökölt bizottság 2011. május 24-ére összehívott ülésének napirendjére tűzte az 1944–1945 folyamán a Délvidéken lezajlott magyarellenes atrocitások feltárására létrehozott magyar és szerb akadémiai közös bizottság munkájának ügyét. Levelemmel szeretném felhívni a figyelmet néhány, szerintem döntő körülményre.

1. Az idén ősszel 67. esztendeje lesz a Délvidéken lezajlott véres tragédiáknak. Ennyi év után még mindig nem tudjuk méreteit, az áldozatok számát – véleményem szerint elérheti a húszszet –, nagy tömegmészárlások színhelyei nincsenek megjelölve. Több helységben, ahol név szerint ismert több száz áldozat esett, a méltatlanul szerény emlékművet évtizedek óta rendszeresen lerombolják, a tettesek bántatlanul folytatják cselekményeiket. A belgrádi központi hatalom soha eddig nem adta jelét részvételének. Néhány áldozatot ugyan rehabilitáltak már a leszármazottai, de hol vagyunk még az ezer és ezer mártírunk büntelenségének kimondásától, elkobzott vagyonának visszaadásától, a nagy vérengzések színhelyének megjelölésétől. Az Újvidéken, Zomborban, Nagybecskerekben, Nagyikindán, Óbecsén.... történetekkel alig-alig foglalkozott valaki, jószerevével még emlékhely sincs kijelölve.

2. Magyarország hivatalosan csupán 2004 decemberében foglalkozott először az üggyel, amikor az Országgyűlés határozatot fogadott el róla.

3. A belgrádi parlamentben a kilencvenes évek derekán Ágoston András és Páll Sándor, a VMDK két képviselője megkísérelte napirendre tűzteni a kérdést, sikertelenül.

4. A vérengzés tényét a délvidék magyarsága nyitotta meg 1990 áprilisában, nem sokkal azután, hogy megalakult első politikai szervezetünk, a ma már történelminek mondott Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége. Ágoston András elnök nyílt levéllel fordult a Szerb és a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémiához, felkérve őket, hogy vizsgálják ki a vérengzés körülményeit. A VMDK-nak sosem tapasztalt politikai sikere lett a felvetésnek köszönhetően. Belgrád meg is tett mindent a szétzúzására.

5. A kérdés nyitása azonban megtörtént. Elsősorban lelkes amatőr kutatók kezdték gyűjteni és feldolgozni az eseményekre vonatkozó adatokat. Ennek köszönhető több helység eseményeiről szóló könyv és sok-sok tanulmány létrejött. Néhány avatott történész is bekapcsolódott a munkába, a teljes feltárás azonban várat magára. Ez már a mai nemzedékünk vétke.

6. A 2009-es esztendő második felében felcsillant a remény, hogy a két ország államfőjének kezdeményezésére Magyarország és Szerbia tudományos akadémiaja hozzálát a várva várt teljes feltáráshoz. Azt hittük, végre méltó kezekbe került a dolog. Azóta közel két év eltelt és valójában a közös bizottság megalakulásán is alig vagyunk túl, holott eddigre már legalább munkaprogramot kellett volna kidolgozni, ki kellett volna jelölni néhány tömegsírt s próbafeltárást végezni, szintén kijelölni egy központi, méltó emlékhelyet. Újvidéken erre történt kísérlet, de nem volt hozzá politikai támogatás sem magyar sem szerb oldalról. Az újvidéki emlékhelyet a magyar főméltóságok közül eddig csupán Szili Katalin, az Országgyűlés akkori elnöke koszorúzta meg.

7. A vérengzés feltárása vezethet el a két nemzet közötti feszültség enyhítéséhez. A teljes feltárás kezdeményezése, a hozzá való program kidolgozása azonban nem várható el a szerb féltől, hiszen annak az az érdeke, hogy az eredmény minél kisebb számú áldozatot mutasson ki. Ilyen szándékra utaló jelek látszanak is. A levéltárak nagy része ugyan megnyílt, de vannak még mindig hozzáférhetetlenek. Az újvidéki mészárlások dokumentumai hiányoznak a Vajdasági Levéltárból.

8. A magyarországi közvéleményben csakúgy, mint a szerbiaiében az a hamis látszat rögződött meg, hogy a vérengzés nem volt egyéb, mint az 1942 januárjában az Újvidéken és környékén lezajlott razzia magyar vétkeseinek felelősségre vonása. Ennek cáfolására sok-sok adatunk van. A napokban várható egy újabb

helytörténeti jellegű könyv megjelenése, amely többek között azt is tartalmazza, hogy az Újvidék melletti Kabol községben két magyar falusi bíró – Molnár Andor és Horváth Mihály –, Dunafalvi Lajos helybeli csendőrparancsnokkal 1942 januárjában megakadályozta kétszáz helybeli szerb polgár lemészárlását, a titói hatalom mégis mind a két bírót likvidálta, példátlan kegyetlenséggel. Pedig a falu szerb lakossága mindenáron meg akarta menteni őket.

Tisztelt Elnök Úr!

Nemzedékek nőttek föl az 1944 végén, 1945 elején ránk szakadt tragédia lezajlása óta. Ezek mind azokkal a hamis adatokkal lettek táplálva, hogy mi magyarok milyen galád nemzet vagyunk, s folyton az 1942-es délvidéki razziát hozták fel az állítás igazolására. Tudjuk, hogy a nemzet 1946-ban nem volt abban a helyzetben, hogy a minket ért sérelmeket a párizsi béketárgyaláson témává tegye. Azt is tudjuk, hogy a szovjet megszállás hosszú ideje alatt sem volt lehetőség az ügy feszegetésére. Azóta azonban más a nemzetünk és az országunk helyzete is. Tavaly május óta meg éppen más.

Meg vagyok győződve, már elérkezett az ideje, hogy a délvidéki magyarirtás ügyét tisztázzuk és lezárjuk, a szerb és a magyar nép között állítsuk helyre a bizalmat. Ennek azonban mindenekelőtt az a feltétele, hogy mi magunk megtegyük azt, ami ránk tartozik. Ez nem a délvidéki magyarság ügye, hanem a nemzeté.

Arra kérem, az Ön által vezetett bizottság serkentse a feltárás haladéktalan megkezdését s mindannak a feladatnak a beindítását, ami ezzel összefüggésben van. Nevezetesen az egész eseménysor tudományos feldolgozását, a magyar és a nemzetközi közvéleménybe beépítését, az áldozatok névsorának elkészítését, a tömegsírok azonosítását és szakszerű feltárását, az emlékhelyek kijelölését, emlékművek állítását, segítse az áldozatok rehabilitálását, vagyonuk visszaszámaztatását, s a kimondott kollektív büntetésről szóló jugoszláv rendelkezés semmissé nyilvánítását. Nem csekély feladat lesz az is, hogy miután fény derül a teljes eseménysorra, tájékozódjon róla végre helyesen a magyar és a nemzetközi nyilvánosság, a tanuló ifjúság a tényeknek megfelelő oktatásban részesüljön.

Szomorúan veszem tudomásul, hogy az eddig tapasztalt huzavonából nem tetszik ki a szándék, hogy mindez minél hamarabb megtörténjen.

Kelt Újvidéken, 2011. május 22-én

Matuska Márton újságíró, a történelem kutatója